

ДОШКІЛЬНЕ ВИХОВАННЯ

6

«РАДЯНСЬКА ШКОЛА»

1955

ЗМІСТ

	Стор.
За щастя дітей	3
<i>М. П'явко, М. Скворцова</i> — Дошкільне виховання в Закарпатті	5
<i>С. Познанський</i> — Про деякі питання гігієни загартовування дітей	9

З ДОСВІДУ

<i>О. Вікторенко</i> — День в дитячому садку	16
<i>А. Мічрі, Л. Ушакова</i> — Робота на ділянці як один із засобів виховання любові до праці	20

НА ДОПОМОГУ КОЛГОСПНИМ УСТАНОВАМ

<i>Г. Довбня, Г. Зельвенська</i> — План роботи вихователя в колгоспній дошкільній установі	26
<i>М. Йогансен</i> — Гігієнічний догляд за дітьми	37
<i>Ф. Полянська</i> — Методична допомога вихователям колгоспних установ	38
<i>С. Гаєвська</i> — Іграшки з природного матеріалу	41

ЗА РУБЕЖЕМ

<i>В. Єременко</i> — Діти без дитинства	43
---	----

ХРОНІКА

Читацькі конференції	47
<i>О. Троїцька</i> — Про колгоспні дитячі установи	48

Редакційна колегія:

О. Ф. Єгорова, Н. О. Красіна, Н. Ю. Переверзева, Ю. Ф. Петраківська, Є. К. Сухенко, П. С. Ходченко, П. Р. Чамата, Т. І. Цвелих
(головний редактор)

Журнал «Дошкольное воспитание»
(на українском языке)

Техредактор *О. О. Чала*

Коректор *О. К. Лисенко*

Адреса редакції: Київ, Ново-Павлівська, 2. Тел. 6-50-43.

БФ 08634. Зам. К-134. Тираж 15.000. Друк. арк. 3. Обл.-видавн. арк. 4,8.
Формат паперу 70×108¹/₁₆. Підписано до друку 25.V 1955 р.

Київська обласна друкарня, вул. Леніна, 19.

Дошкільне виховання в Закарпатті

М. П'ЯВКО, М. СКВОРЦОВА

Минуло десять років з того часу, коли український народ Закарпаття влився у велику сім'ю народів Радянського Союзу.

Сотні років перебували закарпатці під владою чужоземних поневолювачів — угорських, чеських, німецьких та інших капіталістів.

Тяжко жилося трудящим Закарпаття до приходу Радянської влади. Особливо гірко було їхнім дітям. Голодні і голі діти трударів не знали, що таке радість, що таке дитинство взагалі. Основна маса дітей зиму пересиджувала на печі, а літо проводила на вулиці без будь-якого нагляду. Батькам ніколи було за панською роботою займатися вихованням своїх дітей.

Жорстока експлуатація з боку поміщиків примушувала багатьох закарпатських селян залишати вдома голодних дітей і йти на заробітки до міста. В наслідок політики буржуазних урядів на Закарпатті процвітало жебрацтво, безпритульність і сирітство. Багато дітей гинуло, не досягнувши шкільного віку.

За часів буржуазного режиму не могло бути й мови про справжнє дошкільне виховання дітей трудящих. Дошкільні дитячі заклади ні по кількості, ні по змісту роботи в них далеко не відповідали інтересам закарпатського населення. Вони виникали неорганізовано, стихійно.

Кількість дитячих дошкільних закладів там була мізерна. Так, в останній рік перебування Закарпаття у складі Австро-Угорщини, тобто в 1919 році, їх було всього 43. А за перше десятиріччя буржуазно-демократичного режиму Масарика-Бенеша (1919—1929 рр.) кількість дитячих закладів зменшилась до 40. На

20.000 населення припадав один дитячий садок.

Уніатська церква, яка прибрала до своїх рук контроль над освітніми і виховними закладами, перетворила їх в розсадники окатоличення і денационалізації місцевого населення. Щотижня дитячий садок (який мав різні назви: «охоронний будинок», «будинок притулку», «захоронка», «материнська шкілька» тощо) відвідував «священослужитель». Тут він виконував релігійні обряди, давав дітям цілувати хрест, лякав їх карою божою за непослушність, а також озброював відповідними «педагогічними» настановами вихователів.

Були на Закарпатті і так звані «Сади ангелів», які швидше нагадували монастир, або в'язницю, ніж дитячий садок. Вихователями «ангелів» (дітей) були монахині, які проживали тут же.

Виконуючи соціальне замовлення буржуазії і поміщиків, церква виховувала дітей в дусі релігійної містики, брехливої буржуазної моралі і безумовної покори існуючому ладові. Тут панувала яскраво виражена реакційна педагогіка і педологія. Фребелізм, монтесоріанство, педологія і релігія лежали в основі всієї системи виховання дітей.

Упорядниками посібників з дошкільного виховання були, як правило, особи духовного сану.

Буржуазні педагоги твердили, що виховання не може піти далі виявлення інстинктів, переданих дітям по спадковості. Ні фізичному, ні розумовому вихованню дошкільників не приділялось належної уваги. Педагог, згідно педагогічної теорії, не спроможний був формувати у дитини нові якості характеру, почуттів, звичок.

Буржуазні уряди послідовно проводили політику денационалізації українців Закарпаття. Тому вихователями дітей могли бути лише ті особи, які добре володіли мовою поневолювачів. Дітям заборонялося розмовляти і навіть співати рідною мовою.

Школи та дитячі дошкільні заклади з українською мовою навчання були закриті майже по всьому Закарпатті.

До 1936 року дитячі дошкільні заклади на Закарпатті підлягали органам народної освіти. З 1936 року розпорядженням чеського уряду функції по керівництву та нагляду за дитячими закладами були передані міністерству внутрішніх справ. Керувати вихованням дітей стали не органи освіти, а «надзорні комісії», які склалися з представника влади, місцевого служителя релігійного культу, лікаря та кількох жінок. В результаті керівництва з боку «надзорних комісій», робота по вихованню дітей перебувала в занедбаному стані, приміщення дитячих закладів майже ніколи не ремонтувалися. Звідси часті інфекційні захворювання дітей і навіть смерть.

Зовсім погано було з кадрами вихователів. Переважна більшість з них не мала навіть загальної середньої освіти. В число вихователів часто потрапляли випадкові люди, які не мали уяви про роботу з дітьми. На території Закарпатської України не було спеціальних педагогічних закладів для підготовки кадрів.

Жахливе становище дошкільного виховання було на Закарпатті в роки окупації його території фашистськими загарбниками.

В жовтні 1944 року героїчна Радянська Армія, розгромивши фашистські полчища, звільнила український народ Закарпаття від іноземних окупантів і взяла його під свій захист.

На другий день після визволення міста і села Закарпатської України звернулися до Радянського Уряду з проханням прийняти їх в сім'ю народів Радянського Союзу.

Для Закарпаття відкривалися необмежені можливості економічного, політичного і культурного розвитку.

З перших днів свого існування Народна Рада Закарпатської України приступила до будівництва народної освіти на нових засадах, використовуючи великий досвід Радянської держави.

Дитячі садки, школи та вищі навчальні заклади широко відкрили свої двері для дітей робітників і селян Закарпаття. Освіта стала всенародною справою. Вперше за всю історію Закарпатської України відкрилась широка перспектива розвитку дошкільного виховання.

5 грудня 1944 р. Народна Рада видала декрет, за яким церква відокремлювалась від держави, а справа виховання молодого покоління переходила цілком в руки народної влади. В декреті говорилось: «Навчання і виховання молоді на території Закарпаття є справою держави, якій належить верховне управління всім вихованням, навчанням та доглядом за ним».

3 липня 1945 р. Народна Рада Закарпатської України прийняла постанову «Про реформу народної освіти в Закарпатській Україні», згідно якої в Закарпатті ліквідовувалась стара система буржуазної освіти і вводилась нова, радянська, першою ланкою якої явилися дитячі садки.

Міністерство освіти УРСР постійно подавало допомогу працівникам народної освіти Закарпаття. З Києва надходили методичні посібники, програми та інша література по питанню дошкільного виховання.

У травні 1945 року Міністерством освіти УРСР була відряджена в м. Ужгород група кваліфікованих працівників народної освіти, в тому числі і спеціалістів по дошкільному вихованню, які ознайомили вихователів дитячих закладів Закарпаття з радянськими принципами і методами дошкільного виховання, із статутом дитячого садка і т. ін.

З метою підготовки педагогічних кадрів системи дошкільного виховання в Закарпатській області було організовано ряд короткотермінових курсів, на яких підготовлено сотні молодих спеціалістів.

Поряд з підготовкою кадрів для дошкільних закладів велась велика

роз'яснювальна робота серед населення. Батькам читались лекції про цілі і завдання комуністичного виховання дітей, проводились батьківські збори, наради, бесіди і ін.

Рішенням уряду Радянської України в Закарпатській області був створений обласний інститут удосконалення педагогічних кадрів, а при облВНО відкрився методичний кабінет дошкільного виховання, які відіграли велику роль в підвищенні кваліфікації педагогічних кадрів для шкіл та дошкільних дитячих закладів. З цією ж метою при Мукачівському педагогічному училищі в 1946 році було відкрито заочний дошкільний відділ, на який в перший же рік поступило 120 вихователів і завідувачок дитячих садків.

Лише за два роки радянської влади мережа дитячих дошкільних закладів на Закарпатті зростає вдвоє. Якщо у 1944 році їх нараховувалось 82, причому багато з них фактично не працювали, то уже на 1946 рік було 173 стаціонарні дитячі садки. Крім того, на цей же час працювало 159 літніх дитячих майданчиків. Дитячі дошкільні заклади Закарпаття охоплювали у 1946 році біля 14 тис. дітей робітників, селян та радянської інтелігенції.

Постанова Ради Міністрів УРСР та ЦК КП(б)У «Про заходи розвитку народного господарства Закарпаття в 1946—47 рр.» мала виключне значення для зміцнення дошкільних закладів Закарпатської області.

З розвитком промисловості, колгоспного виробництва і культурного будівництва в містах і селах, робітничих селищах і окремих фабриках та заводах відкриваються десятки нових дитячих садків.

Так, наприклад, в Перечинському окрузі в дорадянський період існував лише один дитячий садок для дітей дрібної та середньої буржуазії — службовців акціонерного товариства «Бантлін». За роки радянської влади тут відкрито десять дитячих дошкільних закладів для дітей трудящих.

Покажемо з цього погляду є також Берегівський район, Закарпат-

ської області. В період буржуазного режиму тут було всього чотири дитячі садки, зараз їх нараховується 24. Вони обладнані всім необхідним для всебічного розвитку дитини.

Крім стаціонарних дитячих дошкільних закладів, в період весняних і літніх робіт на Берегівщині відкривається понад 40 сезонних колгоспних майданчиків, частина яких поступово перетворюється в колгоспні дитячі заклади стаціонарного типу. Одним із таких є дитячий садок артілі ім. Калініна Берегівського району, який організовано у 1950 році. Правління артілі виділило для садка відповідне приміщення та обладнало його всім необхідним для комуністичного виховання дітей. В дитячому садку є рояль та інші музичні інструменти. Діти забезпечуються якісними продуктами харчування.

За радянської влади всі дитячі садки Закарпатської області стали загальнодоступними, пристосованими до потреб працюючих батьків. Щоб краще обслуговувати матерів, які працюють у вечірню зміну, в багатьох садках області відкрились вечірні та цілодобові групи.

Останнім часом в містах Ужгороді, Мукачєво, Берегово і Хусті вперше на Закарпатті створені дитячі садки санаторного типу. Під ці садки відведені найкращі будівлі, що колись належали буржуазії.

Ужгородському санаторному дитячому садкові всього п'ять років, але він уже став відомий всім батькам міста. Розмістився він в одному з найкрасивіших будинків — палаці бывшего губернатора Підкарпатської України. В будинку 390 кв. м корисної площі, з них 153 — житлової. В приміщенні дитячого садка центральне опалення, закрита веранда, сім житлових кімнат, п'ять підвальних приміщень, погріб.

Будинок двоповерховий. До нього прилягає присадибна ділянка, виноградник і сад площею біля 3 га. І все це народна влада віддала в розпорядження дітей робітників і трудової інтелігенції міста.

Санаторний режим, постійний медичний нагляд, калорійне харчуван-

ня дають хороші наслідки. Діти, перебуваючи в садку, набираються сили, здоров'я, збільшуються у вазі.

У боротьбі за здоров'я дитини са-наторний садок користується послугами дитячої консультації облтубдиспансера, міськздороввідділу та дитячої лікарні. Щотижня діти проходять медогляд, опромінюються кварцовою лампою.

Розклад занять тут складається так, щоб діти більше перебували на свіжому повітрі. Влітку діти цілими днями знаходяться на ділянці. Для них збудовано навіс, фізмайданчик, душ і ін.

Справа дошкільного виховання на Закарпатті набирає все більшого розмаху.

В 1954 році тут уже було 224 стаціонарних дитячих дошкільних закладів, в яких виховувалось біля 9 000 дітей трудящих. Крім того, в області щорічно відкривається до 350 дитячих майданчиків, які обслуговують 10 000 дітей колгоспників.

Виходячи з рішень XIX з'їзду КПРС і вереснево-березневого Пленумів ЦК народногосподарським планом Закарпатської області передбачено до кінця 1955 року значно збільшити кількість дитячих садків в області, довести контингент дітей дошкільних дитячих закладів до 10 000 душ (не враховуючи охоплених дошкільними майданчиками).

Останнім часом велика увага приділяється в області будівництву дитячих садків на фабриках, заводах, шахтах, в робітничих селищах та колгоспах. Утримуються ці

садки за рахунок своїх міністерств. Найближчим часом відкриються дитячі садки при Мукачівській тютюновій фабриці, Рахівській картонажній фабриці, в робітничому селищі Закарпатської ГЕС (с. Вільшани Хустського району).

Минулого року відкрився дитячий садок у шахтарському селищі Березинка Мукачівського району та інших промислових підприємствах.

Зростають і вимоги до працівників дитячих дошкільних закладів. В зв'язку з цим змінюється характер підготовки їх. Якщо в перші роки основною формою підготовки кадрів були короткотермінові курси, консультації і семінари, то останнім часом основне місце в підготовці вихователів посідає навчання їх в педагогічних училищах та інститутах.

Значу роль в удосконаленні і збагаченні педагогічної майстерності працівників системи дошкільного виховання відіграють також конференції, наради, методичні об'єднання і інші заходи, які регулярно проводяться в області.

Постійне піклування Комуністичної партії та Радянського Уряду про щасливе дитинство маленьких громадян червоною ниткою проходить через всю історію розвитку радянської дошкільної справи на Закарпатті.

Теоретичною основою дошкільної справи в Закарпатській області стало вчення Маркса—Енгельса—Леніна — Сталіна про освіту та виховання, а практичною — досвід дошкільного виховання в СРСР.